

КОЛЕКЦІЯ РАРИТЕТНИХ ДИСЕРТАЦІЙ У ФОНДІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ: ЗБЕРЕЖЕННЯ Й ЦИФРОВА ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Киричок Ірина Василівна, директор

Костюкевич Тетяна Василівна, зав. відділом зберігання фондів

Наукова бібліотека

Харківський національний медичний університет

На початку...

В.Н. Каразін Імператорський Харківський Університет

- 1805 – відкриття Імператорського Харківського Університету з 4-ма факультетами, в тому числі **медичним**
- Створення на медичному факультеті бібліотек кабінетів, кафедр, університетських клінік з особистих зібрань та праць учених кафедр, дарувань та пожертвувань
- Частина цих фондів, пройшовши всі етапи реорганізації, стала базою створення бібліотеки Харківського медичного інституту (1920) – нині Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету

Фонд рідкісних та цінних видань Наукової бібліотеки ХНМУ

- Виокремлений у 2002 році
- Налічує понад 5 тис. примірників:
 - іноземні видання друком до 1900 року – 652 примірника
 - вітчизняні видання друком до 1920 року – 3 270 примірників
 - дисертації друком до 1941 року – 1487 примірників
 - медичні періодичні видання з 1864 року – 57 назв
- 13 примірників іноземних стародруків виданням до 1800 року та 2 примірника видання гражданського друку до 1830 року

Фонд рідкісних та цінних видань Наукової бібліотеки ХНМУ

Важливе:

- Більшість документів надруковані на *кислотному папері*, який швидко руйнується під впливом чинників навколишнього середовища
- Фонд потребує *обережного поводження*
- Доступ до документів та їх використання – *обмежені*

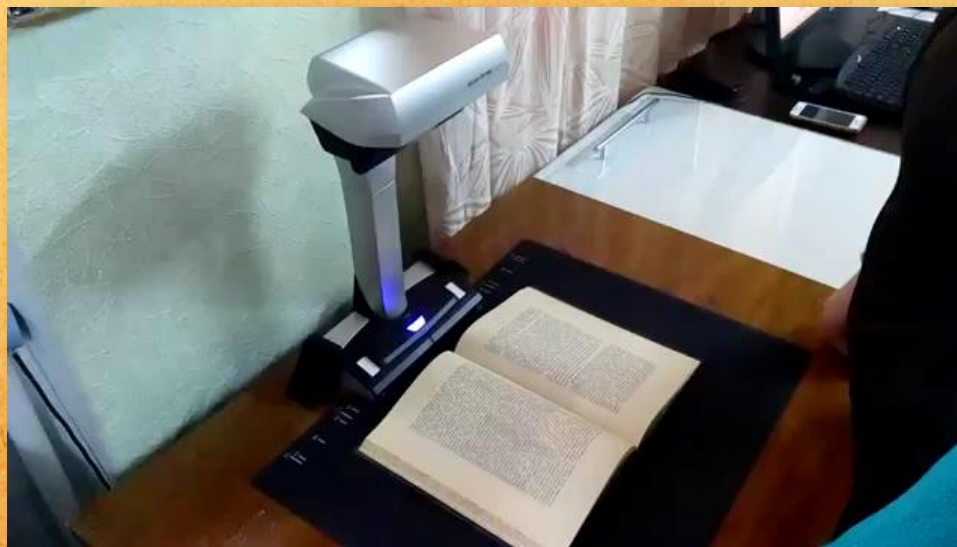
Вихід – створення е-копій та їх цифрова презентація

Фонд рідкісних та цінних видань Наукової бібліотеки ХНМУ

Вирішення проблеми:

Придбання універсального комплексу для оцифрування (сканер ScanSnap SV600 із світлодіодною системою підсвічування та комп'ютер зі збільшеною оперативною пам'яттю 8 Гб для обробки зображень).

Фонд рідкісних та цінних видань Наукової бібліотеки ХНМУ

Особлива колекція – раритетні дисертації
з медицини та суміжних наук :

- друком до 1920 року – 1454 примірника, в т. ч. :
 - 142 примірника (80 назв) представляють Харківську медичну школу
 - 1295 примірника – кирилицею
 - 159 примірників – латиницею
- друком 1920-1941 років – 33 примірника (21 назва)
- триває виявлення дисертацій друком до 1946 року

Фонд рідкісних та цінних видань Наукової бібліотеки ХНМУ

Найстаріші дисертації

- Іноземна – Schmidt L.F. «De Concrementorum Biliariorum Genesi» (1821)
- Вітчизняна – Афанасьев Н. «Физиологическое действие обливания тела холодной водой» (1863)

Дисертації видатних вчених:

Менделєєв Д.І. (1865)
Гіршман Л.Л. (1868)
Високович В.К. (1882)
Трінклер М.П. (1899)
Бокаріус М.С. (1902)
Шатілов П.І. (1902)
Фавр В.В. (1903)
Фабрикант М.Б. (1907)
та інші

Фонд рідкісних та цінних видань Наукової бібліотеки ХНМУ

Пріоритетні завдання:

Забезпечення необхідних умов зберігання

Оцифрування першоджерел

Презентація світовій спільноті е-копій
документів

Фонд рідкісних та цінних видань Наукової бібліотеки ХНМУ

Зберігання:

- Виокремлено приміщення в загальному книгосховищі з обмеженим доступом до фонду
- Встановлено сучасну вентиляційну систему з температурним режимом
- Змонтовано систему відеоспостереження та датчики руху із сигналізацією
- Проводяться заходи щодо гігієни рідкісних та цінних видань (використання освітлення тільки під час роботи у фонді, видалення плісняви, дрібний делікатний ремонт тощо)

Фонд рідкісних та цінних видань Наукової бібліотеки ХНМУ

Створення е-копій:

- Оцифрування документу за допомогою універсального комплексу для оцифровки оригіналів (з обробкою документів до формату А3), а саме створення:
 - страхової е-копії документу
 - користувацької е-копії документу з нанесенням водяного знаку «НБ ХНМУ»
- Оцифрування кожного примірника однієї назви

Фонд рідкісних та цінних видань Наукової бібліотеки ХНМУ

Цифрова презентація:

- Створення в Репозитарії ХНМУ (платформа DSpace) е-колекції «Книжкові пам'ятки»
- Формування бібліографічної БД «Книжкові пам'ятки» з властивостями електронного каталогу (платформа АБІС ІРБІС64)
- Створення на сайті НБ ХНМУ Віртуального музею з рубриками «Книжкові пам'ятки», «Цікаві знахідки», «Харківська медична школа в назвах» тощо (платформа Joomla).

Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету

Базы данных

- Электронный каталог НБ ХНМУ
- Experimental
- Книжные памятники
- Проблемно-ориентированные БД
- Здоровье здоровых
- Минииздательские

Книжковые памятники - результаты поиска

1. **Сиринцов, Геннадий**
Материалы для физиологии цветоощущения [Текст] : [диссертация] / Л. Гиринчан. - Харьков, 1868. - 67 с.
Первое издание: Материалы для физиологии цветоощущения
Характеристика экземпляра:
Экз. 64411 : картон (cardboard) ; подлинник ; хороший ; хорошее приращение обложки/шпатель.
Экз. 64412 : на тугулом листе печать. Библиотека читальня Профессионального союза студентов медиков.
Пометки владельца коллекции: На полях документа рабочие пометки на русском и немецком языках простым карандашом.

Перейти к внешнему ресурсу [Полный текст](#)
Экземпляры всего: 1
КХр (1)
Свободны: КХр (1)

Вид поиска

- Стандартный
- Расширенный
- Профессиональный
- По словарю
- MESH-навигатор

XNMU Repository

- **Наукова бібліотека** [488]
 - Бібліографікав [27]
 - Бібліографічна продукція, Наукова бібліотека [31]
 - На допомогу студенту і науковцю, Наукова бібліотека [51]
 - Презентації, Наукова бібліотека [65]
 - Регламентуючі документи та науково-методичні матеріали, Наукова бібліотека [5]
 - Статті, тези, доповіді, Наукова бібліотека [123]
- **Книжкові пам'ятки** [100]
 - Видання 1601-1700 рр. [0]
 - Видання 1701-1800 рр. [0]
 - Видання 1801-1900 рр. [0]
 - Видання 1901-1945 рр. [2]
 - Дисертації 1805-1920 рр. [98]
- **Матеріали конференцій НБ ХНМУ** [86]
 - Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі-2015 [47]
 - Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі-2016 [34]
 - Ювілейна конференція-2010 [5]

Харківський національний медичний університет
Наукова бібліотека

Цікаві знахідки

Carl Neffling.
Anatomische, den A. Neffling, Privatlege in Wien, von Johann Nepomuk von Wessely, Gelehrten, mitgetheilte, Notizen.
Wien, J. B. Neffling, 1847.
Vera und Mithridate
von Konstantin Neffling.

№ 832
Дипломатичний лист Олександра Білобова Проф. А. П. Білобова
направлений на сайт
Олександр Михайлович Білобів
1868-1948
Сторінка в Google

Фонд рідкісних та цінних видань Наукової бібліотеки ХНМУ

Алгоритм :

Фонд рідкісних та цінних видань Наукової бібліотеки ХНМУ

Алгоритм оцифрування дає можливість:

- Розмістити е-копії дисертацій окремою колекцією у глобальній мережі
- Створити бібліографічний покажчик раритетних дисертацій з посиланнями на їх повні тексти

Оцифровано і представлено у Репозитарії ХНМУ понад 100 е-копій дисертаційних робіт
<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/12669>

Фонд рідкісних та цінних видань Наукової бібліотеки ХНМУ

Цікаві знахідки:

- Оцифрування
- Презентація у віртуальному музеї на сайті НБ ХНМУ в колекції «Цікаві знахідки».

Фонд рідкісних та цінних видань Наукової бібліотеки ХНМУ

Питання на часі:

- вдосконалення нормативної та науково-методичної бази:
 - створення єдиних інструкцій/рекомендацій щодо визначення вартості видань
 - технології обліку різних видів раритетних документів
 - доцільність технічної обробки першоджерела для автоматизованої видачі документа тощо
- розвиток матеріально-технічної бази
- забезпечення нормативного режиму зберігання першоджерел
- постійне навчання та підвищення професійних компетенцій бібліотечних кадрів

Фонд рідкісних та цінних видань Наукової бібліотеки ХНМУ

Найголовніше – збереження:

- оригінальних пам'яток книжкової культури
- національної культурно-історичної спадщини України
- духовної скарбниці людства

Дякуємо за увагу!

Киричок Ірина Василівна
директор НБ ХНМУ

Костюкевич Тетяна Василівна
зав. відділом зберігання фондів НБ ХНМУ